

Sygn. akt III AUa 332/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SA Krzysztof Szewczak SO del. do SA Jacek Chaciński (spr.)
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2019 r. w Lublinie

sprawy Z. T.

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o umorzenie należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego

na skutek apelacji Z. T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 31 stycznia 2019 r. sygn. akt VIII U 2448/18

I. oddala apelację;

II. przyznaje adwokat N. P. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Lublinie) kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Jacek Chaciński Elżbieta Gawda Krzysztof Szewczak

Sygn. akt III AUa 332/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie Z. T. od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego z dnia 14 sierpnia 2018 r. Nakazał pobrać od Skarbu Państwa na rzecz adwokata N. P. kwotę 90 zł tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

Z. T. posiada dwójkę dzieci: J. T., urodzonego dnia (...) oraz córkę A. T. (1), urodzoną dnia (...). Matką dzieci jest była żona wnioskodawcy – A. T. (2). Wyrokiem z dnia 28 listopada 1988 roku, sygn. akt III RC 190/88, Sąd Rejonowy w Lubartowie orzekł rozwód wnioskodawcy i jego żony, jednocześnie zasądzając od niego alimenty po 20.000 złotych na każde z dzieci. Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 1992 roku, w sprawie III RC 66/98, Sąd Rejonowy w Lubartowie podwyższył wysokość alimentów do kwoty po 800.000 złotych na każde dziecko.

Decyzją z dnia 21 września 1992 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał J. T. oraz A. T. (1) po 795.000 złotych tytułem świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Kolejnymi decyzjami organ rentowy zmieniał wysokość świadczeń, uwzględniając wyroki Sądu Rejonowego w Lubartowie z dnia 29 czerwca 1995 roku i z dnia 13 listopada 1998 roku w sprawach o podwyższenie alimentów.

Pismami z dnia 24 maja 2018 roku oraz z dnia 20 czerwca 2018 roku Z. T. został poinformowany przez organ rentowy o posiadanym zadłużeniu z tytułu wypłaconych świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego w wysokości 45.074,85 złotych.

Wnioskiem z dnia 4 lipca 2018 roku Z. T. wystąpił o umorzenie należności wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego.

Zaskarżoną decyzją z dnia 14 sierpnia 2018 roku likwidator Funduszu Alimentacyjnego odmówił umorzenia powyższych należności.

Z. T. jest współwłaścicielem w (...) nieruchomości o powierzchni (...)m² ⁽¹⁾ oraz w (...) gospodarstwa o powierzchni (...) ha. Od 2010 roku mieszka na parterze domu piętrowego, którego jest współwłaścicielem wraz z 3 siostrami. Zajmuje 2 pokoje, kuchnię i łazienkę.

Wnioskodawca nie pracuje zarobkowo, od dnia 8 marca 2011 roku jest zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w L. jako osoba bezrobotna, bez prawa do zasiłku. Od kwietnia 2017 roku systematycznie korzysta ze świadczeń pomocy społecznej. Decyzją z dnia 24 maja 2018 roku Burmistrz Miasta L. przyznał mu zasiłek okresowy w kwocie 317,00 złotych od dnia 1 maja do dnia 31 lipca 2018 roku, a decyzją z dnia 20 sierpnia 2018 roku na dalszy okres od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września 2018 roku.

Decyzją z dnia 11 października 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał Z. T. emeryturę od dnia 13 sierpnia 2018 roku, w wysokości 587,32 złotych. Obecnie jest to jego jedyne źródło utrzymania, z którego opłaca bieżące rachunki. Poności koszty w wysokości około 100-120 złotych co dwa miesiące za prąd i 30-40 złotych co dwa miesiące za wodę. Ponadto wydaje około 100 złotych miesięcznie na leki oraz opłaca wywóz śmieci i podatek od nieruchomości. Przed 2010 rokiem wnioskodawca mieszkał w Niemczech. Po powrocie do Polski, przed doznaniem udaru utrzymywał się z drobnych prac wykończeniowych, będąc zatrudnionym przez kolegę. Następnie jedynym źródłem utrzymania były świadczenia z pomocy społecznej.

Orzeczeniem z dnia 15 czerwca 2018 roku Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w L. postanowił zaliczyć wnioskodawcę do lekkiego stopnia niepełnosprawności na okres od dnia 8 maja 2018 roku do dnia 30 czerwca 2019 roku.

U wnioskodawcy zdiagnozowano cukrzycę typu 2, nadciśnienie tętnicze oraz miażdżycę. Przeszedł zawał serca oraz udar mózgu.

Stan faktyczny w sprawie został ustalony na podstawie dowodów z zeznań wnioskodawcy i dokumentów znajdujących się w aktach sądowych oraz w aktach organu rentowego.

Zeznania wnioskodawcy Z. T. zostały przez Sąd uznane za wiarygodne. Przytaczane przez niego okoliczności związane ze stanem rodzinnym i majątkowym, stanem zdrowia oraz możliwościami zarobkowymi znajdują odzwierciedlenie w zgromadzonej dokumentacji.

Dowody z dokumentów zostały obdarzone przez Sąd wiarą w całości. Zostały wydane przez uprawnione do tego urzędy, a ich prawdziwość nie budziła wątpliwości oraz nie była kwestionowana przez strony. Okoliczności w nich stwierdzone także nie były sporne w sprawie.

W ocenie Sadu Okręgowego Odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 2220, tekst jedn. ze zm.) w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Sąd podniósł, że orzecznictwo wypracowało spójny pogląd, zgodnie z którym do przyjęcia, iż zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek pozwalający na umorzenie należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego nie wystarcza ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania, ale konieczna jest także ocena, iż przy uwzględnieniu jego wieku, stanu rodzinnego, kwalifikacji zawodowych oraz rokowań zdrowotnych nie będzie w stanie również w przyszłości spłacać tych należności bez narażania siebie i swojej rodziny na pozbawienie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Osoba, na której ciąży obowiązek lub zaległości alimentacyjne nie powinna być więc w całości zwolniona z tych zobowiązań, jeżeli ma jakiegokolwiek realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych. Szczególnie uzasadnione wypadki muszą mieć charakter wyjątkowy, losowy lub nietypowy i prowadzić do sytuacji, w której zobowiązany nie jest w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji. Umorzenie należności jest więc zastrzeżone dla sytuacji szczególnie drastycznych, gdy ze względu na wiek, stan zdrowia, inne względy społeczne czy znikome źródło przychodów, nie jest realnie możliwe wywiązanie się ze zobowiązania wobec organu rentowego. Regułą jest bowiem egzekucja tych należności, podczas gdy umorzenie może nastąpić jedynie wyjątkowo. Sąd rozpoznający sprawę z odwołania od decyzji odmawiającej umorzenia należności wobec Funduszu powinien zatem wziąć pod uwagę całokształt okoliczności i ustalić, czy sytuacja zdrowotna lub rodzinna stanowi okoliczność szczególnie uzasadnioną (wyrok SA w Lublinie z dnia 27 kwietnia 2016 r., III AUa 55/16, Legalis nr 1460527; wyrok SA w Gdańsku z dnia 26 października 2017 r., III AUa 596/17, Legalis nr 1706626; wyrok SA w Lublinie z dnia 21 marca 2018 r., III AUa 817/17, Lex nr 2472476).

Indywidualnej ocenie każdego przypadku podlegają zarówno kryteria związane z możliwościami zarobkowymi, jak i ze stanem zdrowotnym. Samo legitymowanie się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności nie odpowiada ani nie zawsze wyczerpuje pojęcie szczególnie uzasadnionego przypadku w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych (wyrok SN z dnia 27 września 2018 r., I UK 400/17, Legalis nr 1829370).

W ocenie Sadu Okręgowego w niniejszej sprawie nie zachodzą szczególnie uzasadnione przypadki związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną, które uzasadniałyby umorzenie należności Z. T. wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego. Sąd podniósł, że wnioskodawca bez wątplenia pozostaje w trudnej sytuacji zdrowotnej i rodzinnej. Mieszka samotnie, nie utrzymując kontaktów z rodziną oraz cierpi na liczne schorzenia, które wymagają systematycznego leczenia i uniemożliwiają mu podjęcie zatrudnienia. Trudność w znalezieniu pracy zarobkowej wynika również z ukończonego wieku 65 lat. Te wszystkie okoliczności nie powodują jednak, że wnioskodawca nie posiada jakichkolwiek realnych możliwości spłaty zobowiązań, a przez to nie można uznać jego przypadku za

szczególnie uzasadniony. Wnioskodawca od dnia 13 sierpnia 2018 roku pobiera emeryturę w wysokości 587,32 złotych netto. Sąd zwrócił uwagę, że do tej pory Z. T. utrzymywał się z zasiłku okresowego przyznanego w kwocie, tj. 317 złotych miesięcznie oraz zasiłków celowych. Środki finansowe otrzymywane z pomocy społecznej były więc niższe niż emerytura, w związku z czym nie można uznać, że obecne źródło dochodów jest na tyle znikome, że nie pozwoli na uregulowanie zadłużenia. Od momentu przyznania emerytury wnioskodawca posiada środki pozwalające na niewielką, jednak regularną spłatę zobowiązań wobec organu rentowego. Tym bardziej, że nie posiada on innego zadłużenia i uzyskane środki finansowe wydaje jedynie na bieżące utrzymanie. Jest również współwłaścicielem gruntów, w tym gospodarstwa rolnego. Sąd miał również na uwadze, że przepis art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych przewiduje także możliwość rozłożenia należności na raty, bądź odroczenia terminu płatności, co wnioskodawca nie występował.

W przekonaniu Sądu Okręgowego sytuacji skarżącego nie można więc uznać za szczególnie uzasadniony przypadek, warunkujący umorzeniem należności wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego. Wnioskodawca nie jest w stanie jednorazowo spłacić zadłużenia, jednak stałe źródło dochodów w postaci emerytury pozwala na systematyczne uregulowanie należności. W tej sytuacji Sąd uznał, że zaskarżona decyzja wydana przez likwidatora Funduszu Alimentacyjnego okazała się prawidłowa. Odwołanie podlegało więc oddaleniu, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

W punkcie II wyroku Sąd orzekł o wynagrodzeniu należnym dla pełnomocnika ustanowionego dla wnioskodawcy z urzędu. Wysokość wynagrodzenia została ustalona na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r., poz. 18, tekst jedn.). Zgodnie z § 15 ust. 2 tego rozporządzenia opłaty w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego wynoszą 90 złotych. Taką kwotę Sąd nakazał pobrać od Skarbu Państwa na rzecz adwokata N. P. tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, powiększając ją o należną stawkę podatku od towarów i usług na podstawie § 4 ust. 3 rozporządzenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy w Lublinie, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

Z wyrokiem tym nie zgodził się wnioskodawca. Wniósł apelację. Zaskarżył wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt I zarzucając:

1. Naruszenie art.233 §1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na dokonaniu wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego ustalenie, że:

– obecne i jedyne źródło dochodu wnioskodawcy, czyli emerytura w kwocie 587,32 zł pozwoli na jego utrzymanie i jednoczesne uregulowanie zadłużenia wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego,

– środki, które posiada wnioskodawca pozwalają na regularną spłatę zadłużenia wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego,

– sytuacja wnioskodawcy nie powoduje, że nie posiada on jakichkolwiek realnych możliwości spłaty zadłużenia wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego,

2. Naruszenie art.68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie że w niniejszej sprawie nie zachodzą szczególnie uzasadnione przypadki związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną warunkujące umorzenie należności skarżącego wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego w sytuacji, gdy z prawidłowych w tym zakresie ustaleń Sądu I instancji wynika, że wnioskodawca bez wątplenia pozostaje w trudnej sytuacji zdrowotnej i rodzinnej.

Mając na względzie te zarzuty wnioskodawca wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania w całości i umorzenie należności z tytułu wypłaconych świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością tegoż Funduszu,
- przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu a obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Okręgowego.

Zarzut naruszenia art.233 § 1 k.p.c .ma charakter wyłącznie polemiczny.

Wbrew zarzutowi Sąd I Instancji nie ustalił, że wnioskodawca jest w stanie utrzymać się z emerytury i spłacać regularnie zadłużenie. Podniósł natomiast, iż okoliczność, że skarżący uzyskuje niskie świadczenie emerytalne nie jest sama w sobie szczególnie uzasadnionym przypadkiem uzasadniającym umorzenie należności alimentacyjnych i że skarżący może w niewielkich kwotach to zadłużenie spłacać. Wnioskodawca jest dłużnikiem Funduszu i fakt że nie ma pieniędzy lub dysponuje niewielkimi środkami nie stwarza uprawnienia do umorzenia długu. Dopiero zaistnienie szczególnie uzasadnionego przypadku związanego z sytuacją zdrowotną lub rodzinną dłużnika może rodzić uprawnienie do umorzenia.

Jak wynika z ustaleń Sądu wnioskodawca nie jest niezdolny do pracy. Ma orzeczony jedynie lekki stopień niepełnosprawności. Jest współwłaścicielem nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym, w którym zajmuje 2 pokoje kuchnię i łazienkę. Jest także współwłaścicielem gospodarstwa rolnego o pow.(...)ha. Nie ma nikogo na utrzymaniu.

Trafnie zatem Sąd I Instancji przyjął, że sytuacja zdrowotna i rodzinna, w której skarżący się znalazł nie stanowi szczególnie uzasadnionego przypadku, o którym mowa w art.68 ust 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Podkreślenia wymaga, że wnioskodawca przez lata nie łożył na utrzymanie dzieci cedując ten obowiązek na Państwo. Ani brak pieniędzy ani upływ czasu i związane z tym typowe schorzenia z obowiązku zwrotu długu nie zwalniają. Jak już podniesiono wyżej tylko splot okoliczności wynikających z wyjątkowo trudnej sytuacji zdrowotnej i rodzinnej może uzasadniać morzenie Takowych okoliczności w niniejszej sprawie jednak brak.

W tym stanie rzeczy Sąd I Instancji nie naruszył wskazanego w apelacji przepisu prawa materialnego.

Z powyższych przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach procesu znajduje oparcie w przepisie § 15 ust.2 w zw. z § 16 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.